

УДК 378.046.091-021.68-051

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1\(59\)-1129-1140](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1(59)-1129-1140)

Мирончук Наталія Миколаївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-1360-6381>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті зазначено про неоднорідність висвітлення проблеми дослідницької підготовки аспірантів та формування у них професійно-педагогічної компетентності викладати у закладах вищої освіти. На основі аналізу наукових праць виявлено різні підходи до розв'язання окресленої проблеми: характеристика методичних особливостей та інноваційних методів підготовки докторів філософії; виявлення педагогічних стратегій викладання освітніх компонентів, розкриття їх значення в професійному становленні майбутніх докторів філософії; визначення ролі наставника, наукових осередків та університету в розвитку професійної ідентичності здобувачів третього рівня вищої освіти. З'ясовано, що у затверджених стандартах вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти передбачено формування компетентності щодо організації освітнього процесу та викладання у закладах вищої освіти. У результаті аналізу освітньо-наукових програм спеціальностей А1 Освітні науки та А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) виокремлено спільні тенденції у структурі освітньої складової: оволодіння методологією наукових досліджень; формування культури академічного письма та академічної доброчесності; розвиток педагогічних та методичних компетентностей; підготовка до організації освітнього процесу в вищій школі. Запропоновано педагогічно-дидактичні особливості структури, змісту та методики викладання освітньої компоненти «Теоретичні та практичні засади діяльності викладача вищої школи» у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Виокремлено вектори спрямованості змісту освітньої компоненти (навчально-методичний, науково-дослідницький, психолого-педагогічний), принципи навчання (загальнопедагогічні, дидактичні, андрагогічні). Вказано педагогічні інструменти засвоєння змісту освітньої компоненти та визначено напрями удосконалення процесу підготовки аспірантів до викладання у вищій школі.

Ключові слова: аспірантура, здобувач третього рівня вищої освіти, підготовка до викладання у вищій школі, професійно-педагогічна компетентність, професійна ідентичність.

Myronchuk Nataliia Mykolaivna Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Professor of the Department of Professional and Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-1360-6381>

TRAINING OF FUTURE DOCTORS OF PHILOSOPHY FOR TEACHING ACTIVITIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article highlights the heterogeneity in coverage of the issue of postgraduate students' research training and the development of their professional and pedagogical competence for teaching in higher education institutions. Based on the analysis of scientific sources, various approaches to addressing this problem are identified, including: the characterization of methodological features and innovative methods of training Doctors of Philosophy; the identification of pedagogical strategies for teaching educational components and revealing their significance in the professional development of future PhD holders; and the determination of the role of mentors, research communities, and universities in the development of the professional identity of third-cycle higher education learners. It has been established that the approved higher education standards for the third (educational and scientific) level of higher education provide for the formation of competencies related to the organization of the educational process and teaching in higher education institutions. As a result of the analysis of educational-scientific programs in specialties A1 Educational Sciences and A5 Vocational Education (by specializations), common trends in the structure of the educational component have been identified, namely: mastering the methodology of scientific research; developing a culture of academic writing and academic integrity; enhancing pedagogical and methodological competencies; and preparing for the organization of the educational process in higher education. The article proposes pedagogical and didactic features of the structure, content, and teaching methodology of the educational component «Theoretical and Practical Foundations of Higher Education Teacher Activity» implemented at Zhytomyr Ivan Franko State University. The vectors of content orientation of the academic discipline (educational and methodological, scientific and research, psychological and pedagogical) as well as the principles of learning (general pedagogical, didactic, and andragogical) are identified. The pedagogical tools for mastering the content of the educational component are indicated, and the directions for improving the process of preparing postgraduate students for teaching in higher education are determined.

Keywords: postgraduate study, third-level higher education student, preparation for teaching in higher education, professional and pedagogical competence, professional identity.

Постановка проблеми. Виклики масовізації вищої освіти, цифровізації освітнього середовища, підвищення ролі студентоцентрованого навчання,

динамічні зміни професійних функцій викладача вищої школи посилюють запит на модель підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, яка поєднує дослідницьку, педагогічну, методичну, експертну, рефлексивну та інші компетентності. У сучасних умовах трансформації вищої освіти підготовка аспірантів виходить за межі виключно дослідницької діяльності, а позиціонується як цілісний процес їх підготовки до професійно-педагогічної діяльності. Водночас аналіз практики реалізації освітньої складової освітньо-наукових програм свідчить про неоднорідність підходів до підготовки аспірантів до викладання у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку дослідників О. Гончарової, Н. Прус, І. Масло [1], у контексті цифрової трансформації професійна підготовка і розвиток викладачів потребує переосмислення змісту і практик формування компетентностей. За їх переконанням, викладач вищої школи має виявляти не лише академічну майстерність, але й бути здатним до швидкої адаптації, освоєння новітніх цифрових інструментів та впровадження гнучких моделей викладання.

Автори статті [2], проаналізувавши близько 40 наукових праць, зазначають про фокусування наукових розвідок на розвитку дослідницьких навичок аспірантів і меншій частці наукового дискурсу щодо їх підготовки до викладання. Дослідники наголошують на необхідності упровадження системних курсів, семінарів, наставництва від досвідчених викладачів, практичній підготовці й пропонують комплексну структуру підтримки, яка поєднує теоретичну складову, педагогічну практику та наставництво.

Л. Карташова [3] визначає ключові компетентності майбутніх докторів філософії, серед яких дослідницька, педагогічна, інноваційна, цифрова та інші; наголошує на важливості індивідуалізованого підходу, міждисциплінарності, активних формах навчання в освітній підготовці майбутніх фахівців. Науковиця виділяє базові принципи методичної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, до яких відносить інтеграцію освіти і науки, міждисциплінарний підхід, глобалізацію та міжнародну співпрацю.

О. Титаренко, Н. Леміш, О. Леута та ін. [4] розглядають педагогічні стратегії викладання формально-теоретичних мовознавчих дисциплін, таких як сучасні синтаксичні теорії, математична лінгвістика, комп'ютерна лінгвістика та ін., і приходять до висновку про важливість педагогічних підходів викладача, які мають враховувати особливості навчання дорослих, складність теоретичного матеріалу, завдання формування дослідницьких компетентностей. Дослідники визначають такі педагогічні стратегії викладання: актуалізація попереднього досвіду та міждисциплінарні зв'язки, проблемно-орієнтоване навчання, використання інтерактивних методів навчання, методу кейс-стаді, візуалізація складного теоретичного матеріалу, організація наукових дискусій та презентацій, індивідуалізація навчання та наукове керівництво, заохочення до самостійної дослідницької роботи.

Н. Волкова, О. Лебідь [5] комплексно характеризують зміст, форми і методи підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) до дослідницько-інноваційної, науково-педагогічної, проєктної діяльності; оволодіння здобувачами компетентностями викладача закладу вищої освіти, спроможного розв'язувати комплексні науково-практичні проблеми професійної освіти, формування конкурентоздатного на ринку праці фахівця.

І. Хомюк [6] розкриває роль освітньої компоненти «Сучасні педагогічні технології у вищих навчальних закладах» у професійному становленні майбутніх докторів філософії та формуванні їх професійно-педагогічної компетентності. Науковиця визначає мету, завдання, а також подає змістову структуру навчальної дисципліни, яка ґрунтується на інтегративному, технологічному та компетентнісному підходах. Авторкою показано методику роботи зі здобувачами у процесі вивчення навчальної дисципліни, зокрема через зміст практичних завдань, методи навчання і контролю, форми взаємодії та педагогічні засоби.

Автори статті [7] досліджують роль університету в розвитку професійної компетентності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у контексті трансформації суспільства. Йдеться про вплив освітнього середовища закладу освіти, яке є простором для взаємодії, навчання, досліджень аспірантів. Науковці визначають значущість реалізації системи психолого-педагогічних заходів (тренінгів, семінарів, веб-квестів тощо) з метою формування самостійності та лідерських якостей, мотивації, особистого та професійного зростання, формування методологічної культури майбутніх педагогів.

У статті [8] означено потреби і вказано вектори стратегії виявлення і розвитку дослідницького потенціалу здобувачів освітньо-наукового ступеня вищої освіти, охарактеризували етапи розвитку дослідницьких здібностей молодих дослідників у закладах освіти як поетапну підготовку їх до опанування наукової кар'єри, показали визначальну роль авторитетного наставника та наукових осередків закладу вищої освіти для формування наукової ідентичності молодих дослідників.

Наразі ставимо **за мету** розкрити зміст освітньої підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти, спрямованої на формування готовності майбутніх фахівців викладати в закладах вищої освіти, виконувати експертні, педагогічні, проєктні та інші завдання для розв'язання актуальних наукових і практичних завдань професійно-педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Зміст підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має скеровуватися на формування у них здатності проводити самостійні, оригінальні наукові дослідження на основі глибоких фахових знань, методологічної та дослідницької компетентності, навичок наукової комунікації та академічної доброчесності, розвиток критичного мислення, інноваційності, міждисциплінарної взаємодії, готовності здійснювати експертну, аналітичну, педагогічну, проєктну діяльність для розв'язання

актуальних наукових і практичних завдань. Такі завдання реалізуються через освітню та наукові складові підготовки докторів філософії.

Стандартами вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 017 Фізична культура і спорт, 033 Філософія, 053 Психологія, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 081 Право, 122 Комп'ютерні науки та ін.) передбачено формування компетентності здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, організовувати освітній процес у закладах фахової передвищої, вищої освіти та застосовувати методи і принципи дослідницької діяльності у викладацькій практиці. Відповідно випускники освітньо-наукових програм підготовки у разі успішного їх завершення можуть обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти.

У науково-педагогічному дискурсі підготовка аспірантів розглядається крізь призму формування дослідницької компетентності, академічної культури, здатності продукувати нові наукові знання. Водночас сучасні концепції вищої освіти акцентують на необхідності одночасного формування професійно-педагогічної компетентності, яка передбачає вміння проєктувати освітній процес, застосовувати ефективні методи викладання, здійснювати обґрунтоване оцінювання результатів навчання, забезпечувати якість освітніх послуг. Відповідно процес підготовки аспірантів до викладання в закладах вищої освіти ґрунтується на застосуванні системного, діяльнісного, середовищного, компетентнісного, інтегративного, технологічного підходів.

Формування готовності аспірантів до викладацької діяльності реалізується через відповідні освітні компоненти загальнонаукової та фахової підготовки. Для аналізу ми обрали дві спеціальності галузі знань А1 Освіта А1 Освітні науки та А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Стандарт вищої освіти затверджено лише зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Аналіз освітньо-наукових програм з обраних спеціальностей у вітчизняних закладах вищої освіти дозволяє виокремити спільні тенденції в структурі освітньої складової, зокрема наявність освітніх компонентів, які спрямовані на засвоєння/розвиток таких аспектів:

- оволодіння методологією наукових досліджень;
- формування культури академічного письма та академічної доброчесності;
- розвиток педагогічних та методичних компетентностей;
- підготовку до організації освітнього процесу в вищій школі.

Загальний аналіз змісту освітньо-наукових програм підготовки аспірантів 2025 року показує особливості підходів робочих груп до вибору ОК для формування компетентностей, пов'язаних із викладанням. Ми проаналізували цикл загальної та професійної підготовки біля сорока ОНП підготовки докторів філософії з обраних спеціальностей і виокремили освітні компоненти, які формують відповідні компетентності (табл. 1).

Таблиця 1

Освітні компоненти освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії, які формують пов'язані з викладанням компетентності

ЗВО	Назва ОНП	Назва ОК	Назва практики
<i>Спеціальність А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)</i>			
ГНПУ ім. О. Довженка	Теорія і методика професійної освіти	Професійне навчання з методикою викладання (4 кр.)	Педагогічна практика у ЗВО (4 кр.), Науково-педагогічна практика (5 кр.)
ЛДУБЖД	Професійна освіта	Педагогіка і психологія вищої школи (3 кр.), Теорія і методика професійної освіти (4 кр.)	Педагогічна практика (4 кр.)
Університет ім. Альфреда Нобеля	Професійна освіта	Педагогічні технології в сучасній вищій освіті (4,5 кр.), Психологія педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти (3 кр.)	Практика в педагогічній майстерні (4 кр.), науково-викладацька практика (3,5 кр.)
Мукачівський державний університет	Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Психологія та педагогіка вищої школи з методикою викладання (3 кр.)	Викладацька практика, 9 кр.
ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка»	Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Освітологія (3 кр.), Актуальні проблеми професійної освіти (6 кр.), Інноваційні технології в професійній освіті (6 кр.)	Науково-педагогічна практика (9 кр.)
ДДПУ ім. Івана Франка	Професійна освіта	Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти (3 кр.), Теорія та методика професійної освіти (3 кр.)	Науково-педагогічна практика (6 кр.)
СумДПУ ім. А. Макаренка	Професійна освіта (Цифрові технології)	Теорія та методика викладання у вищій школі (3 кр.)	Асистентська практика (6 кр.)
ХНПУ ім. Г. Сковороди	Професійна освіта (Цифрові технології)	Теорія і технології професійної освіти (4 кр.), Цифрові технології в науковій та викладацькій діяльності (4 кр.)	Науково-викладацька практика (9 кр.)
ПНПУ ім. В. Короленка	Професійна освіта	Теорія і методика підготовки викладача для професійної освіти (3 кр.)	Виробнича викладацька практика (6 кр.)
ТНПУ ім. В. Гнатюка	Професійна освіта	Актуальні проблеми професійної освіти (6 кр.), Педагогічний дизайн (5 кр.), Методологія професійної освіти (6 кр.)	Наукова педагогічна практика (9 кр.)
БДПУ	Теорія та методика професійної освіти	Сучасні аспекти розвитку професійної освіти (3 кр.)	Асистентська практика (6 кр.)

ЗВО	Назва ОНП	Назва ОК	Назва практики
<i>Спеціальність А1 Освітні науки</i>			
ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка»	Освітні, педагогічні науки	Теоретичні засади педагогіки та освітньої діяльності (3 кр.), Професійно-педагогічна компетентність викладача вищої школи (3 кр.)	Практика (9 кр.)
ДДПУ ім. Івана Франка	Загальна педагогіка та історія педагогіки	Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти (3 кр.)	Науково-педагогічна практика (6 кр.)
КОГПА ім. Т. Шевченка	Освітні науки	Наукові засади освітнього процесу у вищій школі (3 кр.)	Виробнича (науково-викладацька) практика (6 кр.)
Дніпровська академія неперервної освіти	Освітні, педагогічні науки	Наукові засади освітнього процесу у вищій школі (4 кр.), Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти (4 кр.)	Науково-педагогічна практика (9 кр.)
ДУ «Київський авіаційний інститут»	Освітні науки	Теорія та практика вищої освіти (3 кр.), Педагогічна майстерні викладача (практикум) (3 кр.)	Фахова науково-педагогічна практика (6 кр.)
РДГУ	Освітні, педагогічні науки	Теорія і методика викладання у вищій школі (3 кр.), Професійно-педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти (4 кр.)	Виробнича (педагогічна практика) (9 кр.)
ХНПУ ім. Г. Сковороди	Освітні, педагогічні науки	Практики професійної діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників (4 кр.)	Науково-викладацька практика (9 кр.)
ЦДУ ім. В. Винниченка	Освітні, педагогічні науки	Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки (4 кр.), Інновації в освіті (4 кр.)	Аспірантська практика (4,5 кр.)
ХНУ	Освітні, педагогічні науки	Технології навчання і виховання (3 кр.), Медіапедагогіка (4 кр.)	Педагогічна (викладацька) практика (4 кр.)
НТУ «ХПІ»	Освітні, педагогічні науки	Педагогіка і психологія вищої освіти з методикою викладання (3 кр.), Наукові основи вищої професійної освіти і підготовки майбутніх фахівців (3 кр.)	Педагогічна практика (3 кр.)
ДЗВО «УМО»	Освітні, педагогічні науки	Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти (4 кр.), Освітня політика та дослідження педагогічних систем і процесів (4 кр.), Теорія і практика управління освітою (4 кр.)	Науково-педагогічна практика (3 кр.)
Київський столичний університет ім. Б. Грінченка	Освітні, педагогічні науки	Педагогіка і психологія вищої школи (4 кр.)	Науково-викладацька практика (6 кр.)

ЗВО	Назва ОНП	Назва ОК	Назва практики
ГНПУ ім. О. Довженка	Теорія і методика вищої освіти	Організація освітнього процесу в ЗВО (4 кр.)	Педагогічна практика у ЗВО (4 кр.), Науково-педагогічна практика (5 кр.)
ДВНЗ «УжНУ»	Освітні, педагогічні науки	Інновації в сучасній педагогіці, організація та проведення навчальних занять (3 кр.), Педагогіка вищої школи з методикою викладання (4 кр.)	Асистентська практика (3 кр.)

Загальна оцінка тематичної спрямованості, обсягу освітніх компонентів, які формують компетентності, пов'язані з реалізацією функцій викладання у вищій школі, дозволяє виокремити деякі особливості та тенденції у підготовці майбутніх докторів філософії:

- 1) тематична спрямованість освітніх компонентів охоплює психолого-педагогічні, методичні та інноваційно-технологічні аспекти;
- 2) розподіл кредитів для вивчення відповідних ОК має діапазон переважно від 3 до 4,5; для практик – орієнтовно 6-9;
- 3) назви практик свідчать про поєднання дослідницької та професійно-педагогічної складової (як-от, науково-педагогічна або науково-викладацька), професійну (наприклад, асистентська) або прикладну (як-от, практика в педагогічній майстерні) спрямованість.

Важливим є положення, що аспірант має розглядатися не як об'єкт освітнього впливу, а як особистість з високим рівнем самоорганізації діяльності, суб'єкт професійного становлення, здатний до вибору педагогічних стратегій, рефлексії власного досвіду, саморозвитку та самовдосконалення. Це зумовлює необхідність цілеспрямованого конструювання освітніх компонентів, здатних забезпечити не лише знання, а й діяльну та ціннісну готовність аспірантів до професійної ролі викладача.

Освітній практиці сьогодні потрібен високопрофесійний і компетентний викладач, здатний до організації якісного освітнього процесу, гнучкого реагування на суспільні виклики і зміни, ефективної взаємодії й комунікації з учасниками освітнього процесу, стекхолдерами, удосконалення змісту освіти, технологій і методів здійснення фахової діяльності. Тому в змісті освітніх програм підготовки важливою є педагогічна складова, яка реалізується через викладання відповідних освітніх компонентів та педагогічну практику. У Житомирському державному університеті імені Івана Франка педагогічну складову підготовки реалізують обов'язкові ОК «Теоретичні та практичні засади діяльності викладача закладу вищої освіти», «Асистентська педагогічна практика».

Освітня компонента «Теоретичні та практичні засади діяльності викладача закладу вищої освіти» викладається в першому семестрі, має обсяг 150 годин (5 кредитів), 50 аудиторних годин (лекції, практичні) та 100 годин самостійної роботи [9]. Метою освітньої компоненти є формування в аспірантів компетент-

ностей, необхідних для ефективної викладацької діяльності в закладах вищої освіти в умовах освітніх змін і трансформації вищої освіти, розвиток у них здатності до планування та моделювання освітнього процесу, організації взаємодії з академічною спільнотою з дотриманням етичних стандартів та академічної доброчесності.

Зміст освітньої компоненти вибудовується на поєднанні теоретичних педагогічних положень з практичними завданнями, що моделюють реальні ситуації освітнього процесу, та репрезентований двома модулями (рис.1):

Модуль 1. Загальні основи діяльності викладача закладу вищої освіти (загальна характеристика освітнього процесу в закладах вищої освіти; викладач вищої школи як організатор освітнього процесу; психолого-педагогічні особливості студентської молоді; академічна доброчесність та етичні основи педагогічної взаємодії; наукові дослідження як основа професійної компетентності викладача закладу вищої освіти).

Модуль 2. Проєктування професійної діяльності викладача закладу вищої освіти (планування та проєктування освітнього процесу в закладі вищої освіти; науково-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у закладі вищої освіти; організація самостійної роботи студентів; методи, критерії та інструменти оцінювання результатів навчання; організація і керівництво науковою роботою студентів).

Рис. 1. Зміст, структура та методи викладання ОК «Теоретичні та практичні засади діяльності викладача закладу вищої освіти»

Можемо виділили три вектори спрямованості змісту освітньої компоненти: навчально-методичний – орієнтований на підготовку до реалізації функцій викладання; науково-дослідницький – готує здобувачів вищої освіти до реалізації ролі науковця-дослідника; психолого-педагогічний – цілісна орієнтація змісту навчальної дисципліни на формування професійної ідентичності викладача вищої школи через поєднання психологічних механізмів навчання і педагогічних технологій організації освітнього процесу.

Реалізація змісту освітньої компоненти здійснюється з урахуванням низки загальнопедагогічних (гуманістичної спрямованості, цілісності та безперервності, суб'єктності), дидактичних (єдності науки та викладання, міжпредметної інтеграції, зв'язку теорії з практикою), андрагогічних (опори на досвід здобувачів освіти, самостійності та індивідуалізації навчання, контекстності) принципів.

Засвоєння змісту освітньої компоненти відбувається у процесі самостійної підготовки та аудиторної роботи з допомогою таких педагогічних інструментів: проблемно-орієнтованих, дискусійних, дослідницьких методів навчання, аналізу нормативних документів та керованої дискусії, ситуаційного моделювання, самоаналізу, рефлексивних завдань після виконання практичних завдань, експертної оцінки освітніх компонентів, методу SWOT-аналізу освітніх програм, проєктування освітнього процесу та розроблення моделей навчальних занять, елементів формувального оцінювання.

Аспіранти вивчають внутрішні положення університету про організацію освітнього процесу, критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, академічну доброчесність; аналізують освітні програми підготовки фахівців зі своєї спеціальності, надають їх експертні оцінки тощо.

Мета, завдання, зміст освітньої компоненти підпорядковані принципу інтеграції теорії з практичною підготовкою. Дисципліна є пререквізитом до асистентської практики, тому здобувачі знайомляться з методикою проведення лекції, семінарського/практичного заняття, моделюють і демонструють їх фрагменти на практичних заняттях. Вивчаючи методи та інструменти оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, аспіранти розробляють критерії оцінювання різних видів діяльності студентів (академічного есе, дискусії, доповіді, програмного продукту, звіту з практики тощо).

Значущим у процесі підготовки майбутніх докторів філософії як викладачів-науковців вважаємо їх участь у проєктах «Запрошені професори в ЖДУ імені Івана Франка», PRO Студії від професіоналів, які доповнюють традиційну академічну підготовку. Включення майбутніх фахівців у такі види діяльності надає їх можливість ознайомитися з новими підходами, теоріями, методиками; долучитися до обговорень за межами локального наукового кола; формувати розуміння глобальних трендів у педагогіці, методиці викладання, науковому пошуку; отримати реальні кейси з практичної діяльності та глибше розуміти професійний контекст.

Висновки. Таким чином, інтеграція різних підходів до підготовки майбутніх викладачів, урахування в змісті підготовки навчально-методичного, науково-

дослідницького, психолого-педагогічного складників надає комплексний досвід, що формує у майбутніх фахівців здатність діяти у реальному професійному середовищі.

Важливими напрямками удосконалення процесу підготовки аспірантів до викладання у ЗВО визначаємо посилення практико орієнтованого спрямування освітньої складової освітньо-наукових програм підготовки; цілісне формування професійної ідентичності аспірантів як викладачів, зосереджуючи увагу на розвитку ціннісних, рефлексивних та етичних компонентів професійної діяльності; інтегрування дослідницької тематики (результатів досліджень) аспірантів у зміст освітніх компонентів; включення в освітньо-наукове середовище закладу вищої освіти для набуття автентичного педагогічного досвіду та академічної соціалізації майбутніх докторів філософії.

Реалізація визначених рекомендацій сприятиме формуванню конкурентоспроможного викладача закладу вищої освіти, здатного поєднувати наукову діяльність із навчально-педагогічними завданнями. Подальшого аналізу потребує змістове наповнення освітніх компонентів освітньо-наукових програм, виявлення їх практичної спрямованості та ступеня орієнтації на реальні професійні ситуації викладацької діяльності.

Література:

1. Гончарова О., Прус Н., Масло І. Професійний розвиток викладачів вищої школи через формування цифрових навичок адаптивного навчання. *Педагогічна академія. Наукові записки*. 2025. [Електронний ресурс]. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16255151>
2. Jiawei Xia, Shuting (Alice) Sun, Xuesong (Andy) Gao. The other side of PhD education: A systematic review of research on PhD students' development as university teachers. *Review of education*. 2025. January. DOI: <https://doi.org/10.1002/rev3.70024>
3. Карташова Л.А. Методичні особливості підготовки майбутніх докторів філософії в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 76. С. 108-112.
4. Титаренко О., Леміш Н., Леута О., Бегака Д., Зернецька А. Педагогічні стратегії викладання формально-теоретичного блоку мовознавчих дисциплін в аспірантурі. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2025. Вип. 162. С. 56-64. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-162.2025.06>
5. Волкова Н. П., Лебідь О. В. З досвіду впровадження освітньо-наукової програми «Професійна освіта» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2021. №1 (21). С.127-137.
6. Хом'юк І. В. Зміст та структура курсу «Сучасні педагогічні технології у вищих навчальних закладах». *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. №2. С. 304-309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NvmDup_2018_2_59.
7. Ничкало Н., Гуревич Р., Візнюк І. Інноваційні методи підготовки аспірантів в контексті цифрової трансформації освіти. *ITLT*. 2025. Том 109, № 5. С. 1–15. DOI: 10.33407/itlt.v109i5.6281.
8. Мирончук Н. М., Антонова О. Є. Освітньо-наукове середовище закладу як осередок розвитку дослідницького потенціалу і здібностей здобувачів третього рівня вищої освіти. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2025. № 9 (55). С. 676–688. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9\(55\)-676-688](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9(55)-676-688).
9. Мирончук Н. Робоча програма навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні засади діяльності викладача закладу вищої освіти». Житомир, 2025. 12 с. URL: <https://eportfolio.zu.edu.ua/media/WorkProgram/405/dbphmamk.pdf>.

Reference:

1. Honcharova, O., Prus, N., & Maslo, I. (2025). Profesiyni rozvytok vykladachiv vyshchoi shkoly cherez formuvannia tsyfrovyykh navychok adaptivnoho navchannia [Professional Development of Higher Education Teachers through the Formation of Digital Adaptive Learning Skills]. *Pedahohichna akademiia. Naukovi zapysky – Pedagogical Academy. Scientific Notes*, [online]. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16255151> [in Ukrainian].
2. Jiapei, Xia, Shuting (Alice), Sun, & Xuesong (Andy), Gao (2025). The other side of PhD education: A systematic review of research on PhD students' development as university teachers. *Review of education*, January. DOI: <https://doi.org/10.1002/rev3.70024> [in English].
3. Kartashova, L.A. (2024). Metodichni osoblyvosti pidhotovky maibutnikh doktoriv filosofii v Ukraini [Methodological Features of Training Future Doctors of Philosophy in Ukraine]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 76, 108-112 [in Ukrainian].
4. Tytarenko, O., Lemish, N., Leuta, O., Beheka, D., & Zernetska, A. (2025). Pedahohichni stratehii vykladannia formalno-teoretychnoho bloku movoznavchykh dystsyplin v aspiranturi [Pedagogical Strategies for Teaching the Formal-Theoretical Block of Linguistic Disciplines in Postgraduate Studies]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky – Scientific notes. Pedagogical sciences*, 162, 56-64. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-162.2025.06> [in Ukrainian].
5. Volkova, N. P., Lebid, O. V. (2021). Z dosvidu vprovadzhennia osvitho-naukovoï prohramy «Profesiina osvita» dlia zdobuvachiv tretoho (osvitho-naukovoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 015 Profesiina osvita (za spetsializatsiïamy) [From the Experience of Implementing the Educational and Scientific Program «Professional Education» for Applicants of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education in the Specialty 015 Professional Education (by specialization)]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriia «Pedahohika i psykholohiia». Pedahohichni nauky – Bulletin of the Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and Psychology». Pedagogical Sciences*. 1 (21), 127-137 [in Ukrainian].
6. Khomiuk, I. V. (2018). Zmist ta struktura kursu «Suchasni pedahohichni tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh» [Content and Structure of the Course «Modern Pedagogical Technologies in Higher Educational Institutions»]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnogo universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho Pedahohichni nauky – Scientific bulletin of the V. O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University. Pedagogical sciences*, 2, 304-309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_2_59 [in Ukrainian].
7. Nychkalo, N., Hurevych, R., and Vizniuk, I. (2025). Innovatsiini metody pidhotovky aspirantiv v konteksti tsyfrovoy transformatsii osvity [Innovative Methods of Training Postgraduate Students in the Context of Digital Transformation of Education]. *ITLT – ITLT*, 109, 5, 1–15. DOI: 10.33407/itlt.v109i5.6281 [in Ukrainian].
8. Myronchuk, N. M., & Antonova, O. Ye. (2025). Osvitho-naukove seredovyshche zakladu yak osередok rozvytku doslidnytskoho potentsialu i zdibnostei zdobuvachiv tretoho rivnia vyshchoi osvity [The Educational and Research Environment of an Institution as a Hub for the Development of Research Potential and Abilities of Third-Level Higher Education Students]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriia «Pedahohika», Seriia «Psykhologhiia», Seriia «Medytsyna») – Prospects and Innovations of Science (Series «Pedagogy», Series «Psychology», Series «Medicine»)*, 9 (55), 676–688. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9\(55\)-676-688](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9(55)-676-688) [in Ukrainian].
9. Myronchuk, N. (2025). Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Teoretychni ta praktychni zasady diïalnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity» [Working Program of the Academic Discipline «Theoretical and Practical Principles of the Activity of a Teacher at a Higher Education Institution»]. Zhytomyr, 12. URL: <https://eportfolio.zu.edu.ua/media/WorkProgram/405/dbphmamk.pdf> [in Ukrainian].